

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

PROJEKTA „DEGRADĒTO PURVU ATBILDĪGA APSAIMNIEKOŠANA UN ILGTSPĒJĪGA IZMANTOŠANA LATVIJĀ”

OPTIMĀLO APSAIMNIEKOŠANAS PIEEJU SARAKSTS

(LIST OF CRITERIA FOR THE DEFINITION OF THE OPTIMAL MANAGEMENT
APPROACHES)

Saturs

Degradētu purvu apsaimniekošanas veidi.....	3
Terminu skaidrojums	5

Degradētu purvu apsaimniekošanas veidi

(kritēriji apsaimniekošanas pieejas izvēlei)

Rekultivācija – degradētās vides atjaunošana tādā kvalitātē, kas dod iespēju to izmantot atbilstoši apsaimniekošanas mērķiem, tanī skaitā dabas daudzveidības un vērtības palielināšanā. Degradētu purvu, *kūdras lauku un izstrādātu kūdras lauku* **rekultivācijas veidi:**

1. **Renaturalizācija** – process, kurš veicina degradēta purva atjaunošanos pēc iespējas tuvāk tā dabiskajam stāvoklim, purvam raksturīgas vides atjaunošana, dabiskošana.

2. Degradētu purvu, *kūdras lauku un izstrādātu kūdras lauku* **zemes transformācija par lauksaimniecības zemēm**¹:

2.1. Pastāvīgās pļavas, ganības un citas platības (ilggadīgie zālāji), kas paredz meliorācijas sistēmu saglabāšanu un ceļu tīkla uzturēšanu. Platībās veic saimniecisko darbību, kas nav saistīta ar augsnes kultivēšanu, bet novērš platību apmežošanas, tās regulāri nopļaujot.

2.2. Aramzemes, tajā skaitā sētie zālāji un augļudārzi – platības, kas tiek regulāri vai periodiski kultivētas, to apsaimniekošana paredz meliorācijas sistēmu saglabāšanu un ceļu tīkla uzturēšanu.

2.3. Ogulāji – aramzemju grupa, kas paredz sekla aerēta augsnes slāņa saglabāšanu un vāji attīstītas zemsedzes veģetācijas veidošanos.

2.4. Ilggadīgie kokaugu stādījumi (short rotation coppice) – aramzemju grupa, kas paredz meliorācijas sistēmu saglabāšanu, augsnes ielabošanas pasākumu īstenošanu un meža definīcijai neatbilstošu kokaugu vai krūmu audzēšanu izmantošanai enerģētikā, ķīmiskajā rūpniecībā, erozijas risku novēršanai, kā veģetācijas filtrus u.c.

3. **Zemes transformācija par meža zemēm** – meža ieaudzēšana, tajā skaitā sēklu plantāciju ierīkošana, saglabājot pazeminātu ūdens līmeni nosusinātajā teritorijā. Meža ieaudzēšanu veic mērķtiecīgi stādot vai sējot vai arī pašizsējas ceļā, nodrošinot labvēlīgus apstākļus sēklu dīģšanai. Valsts meža reģistrā šādas platības reģistrē kā mežaudzes.

¹ Šeit un turpmāk izmantota LVMI „Silava” ieteiktā terminoloģija

4. **Ūdenskrātuvju veidošana** – ūdens līmeņa būtiska paaugstināšana un degradēto teritoriju applūdināšana.
5. **Plantāciju vai īscirtmeta mežsaimniecība** (short rotation forestry) ir viens no meža ieaudzēšanas paņēmieniem, kas paredz saīsinātu rotāciju, augsnes ielabošanas līdzekļu pielietošanu un citus meža apsaimniekošanas pasākumus ražošanas efektivitātes un rentabilitātes palielināšanai. Valsts meža reģistrā šādas platības reģistrē kā plantāciju mežu.
6. **Rekreācija**

Degradētu purvu, kūdras lauku un izstrādātu kūdras lauku **pēcizmantošana**

7. **Apbūve un ar to saistītā infrastruktūra**, tajā skaitā meža un vispārējās nozīmes ceļu izbūve, apbūve, gāzes, elektro un citi pārvades tīkli, meliorācijas sistēmas.
8. **Mākslīgie mitrāji** – seklas, mākslīgi veidotas ūdenskrātuves, kas radītas ar mērķi bioloģiski attīrīt notekūdeni no piesārņojuma. Piesārņojuma atdalīšanai tiek izmantots ar mikroorganismiem piesātināts smilts filtrs vai sekls dīķis, kas daudzos gadījumos izklāts ar izolējošu materiālu, lai ierobežotu neattīrīta ūdens noteces².

² Grīnberga L., Jansons V. 2012. Mākslīgie mitrāji ūdens piesārņojuma samazināšanai. LLU, 41 lpp.

Terminu skaidrojums

Mitrājs – palienes, *purvi (termins purvi apvieno zemos, pārejas un augstos)* vai ūdeņu platības – dabiskas vai mākslīgas, pastāvīgas vai *periodiski pārplūstošas*, kurās ir stāvošs vai tekošs ūdens, saldūdens, iesāļš vai sāļš ūdens, t.sk. jūras akvatorijas, kuru dziļums bēguma laikā nepārsniedz 6 metrus³.

Kūdrājs – dabiski purvi, kūdras lauki, meži un lauksaimniecības zemes, kur augsnes pamatmateriāls ir kūdra (*nogulumu segu veido kūdra/dabīgi veidojies kūdras slānis*), pašlaik notiek vai ir pārtraukta tās veidošanās⁴.

Purvs – zemes virsmas apgabals, kuram raksturīgs pastāvīgs vai ilgstošs mitrums, specifiska augu valsts, kā arī kūdras veidošanās un uzkrāšanās⁵.

Purva biotops – vieta, piemērota purva augu, dzīvnieku vai sēņu sugu pastāvēšanai.

Variants: vieta, piemērota purva floras un faunas eksistencei. + ieteicams minēt abiotiskos faktoros.

Degradēts purvs — purvs, kurā ir izmainīts dabiskais hidroloģiskais režīms, vai to daļēji izmanto kūdras ieguvei, bet tajos ir iespējams atjaunot hidroloģisko režīmu un kūdras veidošanās ir sagaidāma 30 gadu laikā³.
*Kūdrājs, kas zaudējis dabīgās funkcijas, kuram kūdras veidošanās un ekosistēmu funkcijas ir traucētas vai iznīcinātas*⁶.

Kūdras lauks – kūdras ieguvei sagatavota platība (novākts apaugums un zemsedze, ierīkots grāvju tīkls, izbūvēta ceļu infrastruktūra), platība, kurā notiek kūdras ieguve, kā arī platība, kurā kūdras ieguve ir pārtraukta vai pabeigta, neatkarīgi no sākotnējā zemes izmantošanas veida (mežs, lauksaimniecībā izmantojamā zeme vai mitrzeme).

Izstrādāts kūdras lauks – vieta, kur kūdras ieguve ir pabeigta, atstājot kūdras slāni 10 – 50 cm dziļumā.

Kūdras atradne – kūdrāji, kuru platība un krājumi (iegulas minimālais slānis 1,3 m) atbilst *rūpnieciskai* kūdras ieguvei⁷.

³ Ramsāres konvencija. http://www.varam.gov.lv/lat/likumdosana/starptautiskie_ligumi/daba/?doc=2952; ar slīprakstu – izmaiņas.

⁴ Nav konkrēta avota – brīva interpretācija terminam „peatland”. Latvijas Derīgo izrakteņu likums un ieguves kārtība nenosaka 30 cm kūdras.

⁵ Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. papildinātais izdevums (2013) A. Auniņa red., Rīga, Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 320 lpp.).

⁶ International Peat Society, Strategy for Responsible Peatland Management, 2010

⁷ Latvijas Kūdras ražotāju asociācija